

יוני, 2016

שם התזה: שינה ואיכות חיים: השוואה בין ילדים עם הפרעה התפתחותית בקואורדינציה לבין ילדים טיפוסיים.

מאת: פדוה חנא-נסאר, בהנחיית פרופ' שרה רוזנבלום.

תקציר

ילדים עם DCD (Developmental Coordination Disorder) הינם ילדים עם ליקוי משמעותי בהתפתחות הקואורדינציה המוטורית המשפיע בצורה ניכרת על ביצוע פעילויות יומיומיות (Activities of Daily Living – ADL) ועל הישגיהם האקדמיים. שיעורם של ילדים עם DCD בטווח הגילאים 5-11 שנים מוערך בכ- 5-6%. בשנים האחרונות, נצפית עלייה מתמשכת במספר הילדים המופנים לריפוי בעיסוק בעקבות ליקוי בהתפתחות הקואורדינציה המוטורית (DCD). הקשיים המוטוריים של ילדים עם DCD משפיעים בצורה ניכרת על ביצוע מגוון רחב של פעילויות ADL, הקושי בתפקוד היומיומי מקשה על היכולת של הילד להשתתף בפעילויות בסביבת המשפחה וביה"ס ואף עלול להוביל לבעיות בריאות ולאיכות חיים ירודה. בנוסף לכך, קיימות עדויות בספרות כי ילדים עם DCD עלולים לסבול יותר מבעיות שינה בהשוואה לילדים טיפוסיים. לאור החשיבות של תפקודי יומיום והרגלי שינה יעילים וההשפעה שלהם על איכות החיים של הילד, **מטרת המחקר** הנוכחי הייתה להרחיב את הידע אודות ההשלכות של DCD על מידת העצמאות בתפקודי יומיום, על הרגלי השינה ואיכות החיים, תוך השוואת מדדים אלה בין ילדים עם DCD לילדים טיפוסיים.

אוכלוסיית המחקר כללה 60 ילדים בגילאי 4-9 שנים, שנחלקו בצורה שווה לשתי קבוצות: 1. קבוצת המחקר שכללה 30 ילדים שאובחנו כמתמודדים עם DCD. 2. קבוצת הביקורת שכללה 30 ילדים טיפוסיים אשר הותאמו לקבוצת הילדים במחקר על פי גיל ומין והם נדגמו מגנים, בתי ספר ומהקהילה. ילדי קבוצת המחקר נדגמו מהמכון להתפתחות הילד, שירותי בריאות כללית, נהריה לאחר שאובחנו כ DCD על ידי רופאה נירולוגית התפתחותית על פי הגדרת ה- DSM-V ובהתבסס על ציונם באבחון ה- M-ABC-2 וציונם בשאלון Children Performance of Activity Scale – Parents (ChAS-P). תפקוד הילד בתפקודי ADL נבדק באמצעות שאלון Children's Sleep Habits Questionnaire. הרגלי השינה נבדקו באמצעות שאלון Children's Sleep Habits Questionnaire (CSHQ). איכות החיים נבדקה באמצעות שאלון Pediatric Quality of Life Inventory™ 4.0 Short Form 15.

השערות המחקר:

1. ילדים טיפוסיים יציגו ביצועים טובים יותר באופן מובהק בתפקודי ADL בהשוואה לילדים עם DCD כפי זה יבוא לידי ביטוי בשאלון ביצוע פעילויות יומיומיות.
2. ילדים עם DCD יציגו יותר הפרעות שינה בהשוואה לילדים טיפוסיים כפי שזה יבוא לידי ביטוי בשאלון הרגלי שינה של ילדים (CSHQ).

3. איכות החיים של ילדים טיפוסיים תהיה גבוהה יותר באופן מובהק בהשוואה לילדים עם DCD כפי שזה יבוא לידי ביטוי בשאלון להערכת איכות חיים PedsQL™.

4. ימצא קשר שלילי מובהק בקרב קבוצת המחקר בין הפרעות השינה לבין הביצוע שלהם בתפקודי יומיום.

5. ימצא קשר חיובי מובהק בקרב קבוצת המחקר בין הביצוע שלהם בתפקודי יומיום לבין איכות החיים שלהם.

6. ביצוע הילדים בפעילויות היומיום והרגלי השינה שלהם ינבאו בצורה הטובה ביותר את איכות החיים שלהם.

תוצאות: על פי תוצאות המחקר, הביצוע של ילדים עם DCD בפעילויות היומיומיות (ADL) על כלל מרכיביה (טיפול אישי, אכילה, משחק ותפקוד אקדמי) נמצא נמוך באופן מובהק מהביצוע של ילדים טיפוסיים. לא נמצאו הבדלים בין שתי קבוצות המחקר באיכות השינה על כלל מרכיביה. יש לציין כי שתי קבוצות המחקר לא עברו את נקודת החתך של זיהוי בעיות שינה בשאלון הרגלי שינה (CSHQ), כלומר, על פי דיווח ההורים, הילדים בשתי קבוצות המחקר אינם סובלים מבעיות שינה. נמצא הבדל מובהק בין שתי קבוצות המחקר במדד הכללי של איכות החיים ובשני תתי הסולמות של השאלון (תפקוד פיזי ותפקוד פסיכו-חברתי) לטובת קבוצת הביקורת. בקרב קבוצת המחקר, נמצא קשר שלילי מובהק בין תת-סולם השינה "התנגדות לפני שינה" לבין תת-סולם ביצוע פעילויות יומיומיות (ADL) "אכילה", כלומר, ככל שמידת ההתנגדות לפני השינה עולה, כך התפקוד באכילה הינו נמוך יותר. מעבר לקשר שלילי בודד זה, לא נמצאו קשרים מובהקים בין איכות השינה על כלל מרכיביה לבין ביצוע פעילויות יומיומיות (ADL) על כלל מרכיביה בקרב קבוצת המחקר. נמצא קשר חיובי מובהק בין תת-סולם ביצוע פעילויות יומיומיות (ADL) "התפקוד במשחק" לבין תת-סולם איכות החיים "התפקוד הפיזי" בקרב קבוצת המחקר, כלומר, ככל שהביצועים של המשתתפים בתפקודי המשחק שלהם (שאלון ADL) הינם יותר גבוהים, כך איכות החיים שלהם בהקשר לתפקודם הפיזי הינה יותר גבוהה. לא נמצאו קשרים מובהקים בין ביצוע פעילויות יומיומיות (ADL) על כלל מרכיביה לבין סולם איכות החיים על כלל מרכיביה. נמצא כי המנבא היחיד לאיכות חיי הילדים הוא קבוצת השיוך שלהם כאשר שיעור השונות המוסברת של איכות החיים על ידי השיוך לקבוצה (DCD או ביקורת) עמד על 65%.

מסקנות והמלצות: ילדים עם DCD מפגינים ביצוע ירוד יותר בתפקודי ADL וכן איכות חיים ירודה יותר בהשוואה לילדים טיפוסיים. בנוסף, נמצאו קשרים מובהקים בין מידת ההתנגדות לפני שינה לבין התפקוד באכילה, ובין התפקוד במשחק לבין המימד של התפקוד הפיזי של איכות החיים. בשל ההשלכות האפשריות של ה-DCD על התפקוד הפיזי, הפסיכולוגי והחברתי של הילד ועל התפקוד היומיומי שלו, על הגורמים המטפלים בילדים עם DCD להתייחס למגוון תחומי התפקוד שלהם בעת ביצוע תהליך ההערכה לצורך בניית תוכנית

התערבות כוללנית אשר תוביל לעצמאות ומעורבות מירבית בתפקודי היומיום ולאיכות חיים נאותה.